

Tényellenőrző segédlet

- avagy hogyan olvassunk
híreket objektíven?

Tényellenőrző segédlet

- avagy hogyan olvassunk
híreket objektíven?

Miért fontos az objektív hírolvasás?

Az objektív hírolvasás amiatt a legfontosabb, hogy ne maradjunk véleménybuborékban. E buborék lehetséges veszélyeinek több lényeges dimenziója is van, ezek közül a legjelentősebbek az emberi kapcsolatokra való hatásuk, a mindennapi döntéseink általuk okozott rejtett kockázataik, és általánosságban egy torz és ítélező világkép kialakítása.

A kritikus gondolkodás hiányának emberi kapcsolatokra való hatása akkor látható, amikor akár baráttal, akár családtaggal való beszélgetéseink közben két teljesen eltérő, egyoldalú világ ütközik egymással anélkül, hogy bármilyen fogalmunk lenne az ellentétes álláspontról, érvekről és meglátásokról. Ez akár komolyabb konfliktust is eredményezhet egymás közt, mely kikerülhető lenne, ha nyitottabbak lennénk a szembenálló szemléletpontra is.

A mindennapi döntéseink rejtett kockázataik ott jönnek elő, hogy mivel nem ismerünk minden aspektust, így nem számolunk bele minden faktort a döntéseink következményeibe, hiszen a mi (torzított) világlátásunk szerint minden cselekedetünk helyes.

Az általános torz világkép kialakulása a fentebb említettek mellett alapvetően rossz hatással van a közérzetünkre is, mivel lehet, hogy jogtalanul érzünk dühöt vagy megvetést egyes jelenségek vagy embercsoportok felé, vagy félünk olyan problémáktól, amelyek nem is valós fenyegetések.

Hogyan maradjunk objektívek?

Az objektivitás megszerzése és megtartása egy igen küzdelmes feladat, tekintve, hogy már születésünktől egy adott ideológiai beállítottságú csoporthoz tartozunk (család, adott baráti társaság, iskolai neveltetés), amelytől nehéz eltekinteni. Egy adott információ (pl. hír) valóságának ellenőrzése és a lehető legtöbb oldal vizsgálata a legfontosabb lépések, hogy közös nevezőre juthassunk. Ezekre több kidolgozott modell létezik (pl. CARS), melyeket alkalmazva képet kaphatunk arról, hogy mennyi valóságtartalma van az olvasottaknak.

Mit vizsgáljunk?

HITELESSÉG

- Ismert médiumtól származik az információ?
- A forrásoldal impresszuma valós, egyértelmű, hiteles?
- Van megnevezett szerző? Ha nincs, vajon miért nincs?
- A szerző szakmai háttere releváns a témához?
- A cikkben belül nincsenek ellentmondások, vagy nem alátámasztott következtetések?
- A cikk elfogultnak vagy kiegyensúlyozottnak tűnik a témában? Több nézőpont is megjelenik a cikkben?

ÉSZSERŰSÉG

- Inkább szenzációhajhász, vagy objektív cikket olvasol? A cím nem kattintásvadász? A cikk tartalma inkább érzelmileg túlfűtött, vagy tényekkel megalapozott állításokat tartalmaz?
- Felfedezel túlzó általánosításokat?
- Ember írta a cikket? Felfedezhetők magyartalan kifejezések, súlyos nyelvi hibák, vagy olyan szavak, amiket tipikusan az MI „szokott” használni?

PONTOSSÁG

- A cikk friss, aktuális? Nézd meg a publikálás dátumát!
- Inkább konkrét tények, vagy homályos feltételezések dominálnak?
- Vannak számszerű adatok, pontos idézetek, visszakövethető információk?
- A cikk említ helyszínt, időpontot egy esemény vonatkozásában? Kijelentéseit alátámasztja jó minőségű videóval?

MEGERŐSÍTÉS

- Vannak más források, melyek ugyanarról számolnak be? Figyelj arra, hogy ezek a források ne legyenek összeköthetők az általad vizsgált eredeti lappal, és ezek esetében is ügyelj a megbízhatóságra!
- Vannak hivatkozások, forrásmegjelölések? Ezek elsődleges vagy másodlagos források?
- A cikk hivatkozik-e ellenőrizhető, független primer bizonyítékokra? Ezek lehetnek pl. hivatalos közlemény, adatbázis, nyilvános dokumentum...

Eredmény

0-5: Ellenőrizd! Előfordulhat, hogy az olvasott cikk valótlanságokat tartalmaz, vagy szubjektív nézőpont alapján készült. Keress hasonló témájú cikkeket az eredeti hírportállal ellentétes érdekeltségű oldalakról!

6-12: Kezeld fenntartásokkal! Előfordulhat, hogy a cikk elavult, vagy nem pontos információkat tartalmaz. Érdemes ellenőrizni a publikálás dátumát, valamint további forrásokkal alátámasztani az olvasottakat.

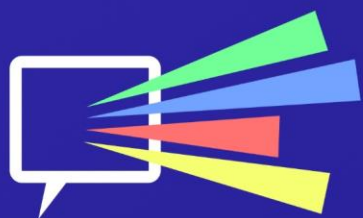
13-16: Rendben van! Ez a cikk nagy valószínűséggel más helyről is megerősített információkat tartalmaz, melyekre nyugodtan támaszkodhatsz egy beszélgetés során.

5 másodperces ellenőrzőlista

- Ki írta?
- Hol jelent meg?
- Mire hivatkozik?
- Milyen nyelvezetet használ?
- Más források is megerősítik?

Forrás

Harris, R. (2020, October 19). Evaluating internet research sources. VirtualSalt.
<https://www.virtualsalt.com/evaluating-internet-research-sources/>

fAktuális.

Tényellenőrző segédlet